

Vergaderjaar 2008–2009

21501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 209

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 juni 2009

In het Algemeen Overleg op woensdag 27 mei jl. (kamerstuk 21 501-30, nr. 208) ter voorbereiding van de EU Raad voor Concurrentievermogen van 28 en 29 mei jl. heb ik uw Kamer een nadere toelichting toegezegd over enkele juridische aspecten van de EU-verordening voor de oprichting van een Europese onderzoeksinfrastructuur consortium (ERIC). Deze informatie zend ik u in aanvulling op het verslag van genoemde Raad, dat de minister van Economische Zaken u apart toestuurt, en waarin een toelichting wordt gegeven op het in de Raad gevoerde debat en op het bereikte akkoord over de ERIC verordening¹.

De eerste vraag van uw Kamer had betrekking op de precieze juridische status van een ERIC, met als achtergrond de vraag of ook bedrijven of semipublieke organisaties lid mogen worden van een ERIC.

Een ERIC is een instelling die op verzoek van de deelnemende lidstaten en andere deelnemers wordt opgericht bij beschikking van de Europese Commissie. De oprichting is dus gebaseerd op een rechtshandeling naar internationaal publiek recht. Een bepaalde Europese onderzoeksfaciliteit krijgt de status van een ERIC doordat de Europese Commissie daaraan op verzoek van het gastland, op de voet van de verordening, artikel 6, lid 1, sub a, een beschikking tot oprichting als ERIC vaststelt. De Europese Commissie zal vervolgens deze beschikking aan de aanvragers ter kennisgeving voorleggen. Een ERIC heeft daardoor op het grondgebied van alle EU-lidstaten, alsmede op het grondgebied van eventueel daaraan deelnemende geassocieerde landen en derde landen, rechtspersoonlijkheid. Dit is namelijk voor die landen in artikel 9 lid 5 van de verordening als voorwaarde gesteld voor hun deelname aan een ERIC. De rechtspersoonlijkheid omvat het kunnen plegen van rechtshandelingen, voor zover dat nodig is om de doelstellingen van deze organisatie te kunnen bereiken.

¹ De ERIC verordening is te vinden via de link: http://ec.europa.eu/research/press/2008/pdf/com_2008_467_en.pdf

Een ERIC is geen internationale organisatie in volkenrechtelijke zin. Niettemin hebben de EU-lidstaten gemeend dat de communautaire context

waarbinnen een ERIC tot stand komt, voor wat betreft het aspect «rechts-persoonlijkheid», dezelfde elementen in zich draagt die ook voor internationale organisaties in volkenrechtelijk zin gelden. Dit was nodig om te kunnen constateren dat inzake de ERIC er sprake is van rechtspersoonlijkheid naar burgerlijk recht in alle EU-lidstaten, alsmede in geassocieerde landen en derde landen, die aan een ERIC deelnemen. Daarnaast moet het land van vestiging bij het verzoek tot oprichting aan de Europese Commissie een verklaring overleggen. In deze verklaring staat dat zij de ERIC btw- en accijnsfaciliteiten verlenen zoals zij die aan internationale instellingen plegen te verlenen, een en ander op de voet van de btw-richtlijn (2006/112/EG) en de accijnsrichtlijn (2008/118/EG). De beperkingen en condities hiervoor dienen te worden vastgelegd in een overeenkomst tussen de aan een ERIC deelnemende landen of in een zetelovereenkomst. De vrijstellingsbepalingen in de btw-richtlijn en de accijnsrichtlijn geven lidstaten de ruimte om infrastructures aan te merken als internationale instellingen voor de vrijstelling van btw en accijnzen. Met een dergelijke vrijstelling kunnen de infrastructures vervolgens in aanmerking komen voor de ERIC status.

De omvang van de rechtspersoonlijkheid wordt bepaald door het recht van het gastland van de ERIC en is beperkt tot het handelingsbekwaam zijn voor zover nodig om de doelstellingen van de ERIC te kunnen bereiken. De doelstellingen van een ERIC blijken uit artikel 3 van de verordening in samenhang met de statuten van de betreffende ERIC. In lid 2 van artikel 7 staan enige voorbeelden genoemd van rechtshandelingen die een ERIC kan verrichten. Artikel 14 benadrukt dat de ERIC zelf aansprakelijk is voor haar schulden, terwijl artikel 15 naast het nationale recht van het gastland communautair recht toepasselijk verklaart, alsmede het Hof van Justitie in bepaalde geschillen bevoegd verklaart.

In het Algemeen Overleg heb ik reeds aangegeven dat bedrijven geen deel mogen uitmaken van een ERIC, maar heb ik tevens toegezegd nog terug te komen op de positie van (semi-)publieke organisaties zoals TNO. Hoewel op grond van artikel 8, lid 1, expliciet bepaald is dat het uitsluitend lidstaten zijn die deelnemen aan een ERIC, kunnen de lidstaten op grond van lid 4 van dit artikel besluiten zich te laten vertegenwoordigen door één of meer publieke entiteiten, met inbegrip van regio's of particuliere instanties met een openbare dienstverleningstaak. Dit is overigens in de praktijk van het Europese wetenschapsbeleid niet ongebruikelijk. In de Nederlandse situatie is denkbaar, zoals nu ook wel het geval is in Europese intergouvernementele organisaties, dat Nederland (mede) wordt vertegenwoordigd door NWO of andere wetenschapsorganisaties. Ook zou TNO, op grond van haar wettelijke taak een dergelijke rol kunnen vervullen.

De tweede vraag van uw Kamer betrof de fiscale consequenties van de verordening in het geval er een onderdeel voor een grote infrastructuur besteld wordt in een land dat geen lid is van deze ERIC: wordt daar dan ook belastingvrijstelling voor verleend? Geldt de btw vrijstelling voor de gehele Europese Unie? Daarbij werd in het Algemeen Overleg als casus een in Nederland gevestigde infrastructuur genoemd, waaraan ook Frankrijk en Duitsland deelnemen, maar die een onderdeel wil aanbesteden in België.

Indien een in een andere EU-lidstaat gevestigde organisatie door het gastland is erkend als internationale instelling in de zin van artikel 143, punt g, en artikel 151, lid 1, sub b) van de btw-Richtlijn¹, heeft deze internationale organisatie voor aankopen in het vrije verkeer van Nederland recht op btw vrijstelling, gebaseerd op Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 17 april 1998, nummer IFZ 1998/123. Indien een ERIC in een

¹ PB L 347 van 11 december 2006, blz 1. Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2008/8/EG van de Raad van 12 februari 2008 (PB L 44 van 20 februari 2008, blz. 11)

geassocieerd land is gevestigd, geldt ook btw vrijstelling of vrijstelling van de daarmee vergelijkbare belasting in het geassocieerde land, maar zal de belastingvrijstelling in Nederland op iets andere wijze worden gerealiseerd. In Nederland zou dit bijvoorbeeld een beschikking ex artikel 39 Algemene wet inzake rijksbelastingen zijn. Dit is een brief namens de staatssecretaris van Financiën met daarin goedkeuring om in een concreet geval btw heffing achterwege te laten of betaalde btw terug te geven.

Omgekeerd heeft een in Nederland gevestigde organisatie, die door Nederland is erkend als internationale instelling in de zin van gemelde artikelen van de btw-Richtlijn voor aankopen in het vrije verkeer van een andere EU-lidstaat, eveneens recht op btw vrijstelling. De facto zal dus, uitgaande van de genoemde erkenning, een btw vrijstelling gelden voor de gehele Europese Unie en de geassocieerde staten, los van de precieze samenstelling van de deelnemende landen aan de ERIC.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R. H. A. Plasterk